

Hyvinvoiva koira
SEYn opas koiranhoitoon

Julkaisija:

SEY Suomen eläinsuojelu, 2025
Lintulahdenkatu 10
00500 Helsinki
www.sey.fi

Ulkoasu:

Suvi Ojala

Kuvat:

Li Kim Goh (etukansi)
Rebecca Scholz/Pixabay (s. 3)
Ryan Klaush/Unsplash (s. 4)
Remi Priotton/Unsplash (s. 5)
Jennifer Latuperisa-Andresen/
Unsplash (s. 6)
Tony Alter/Wikimedia Commons (s. 7)
Ivor Forrest/Pexels (s. 8)
Pixabay (s. 9)
Sóc Nặng Đông/Pexels (s. 10)
Jackie Best/Unsplash (s. 11)
Vadym/Unsplash (s. 12)
Valeriia Yevchinets/Pexels (s. 13)
Amit Kumar/Unsplash (s. 14)
Mark Zamora-Qu/Unsplash (s. 15)
Andrew Neel/Unsplash (s. 16)
Samson Katt/Pexels (s. 17)
MDV Edwards/iStock (s. 18)
Rita Kochmarjova/Shutterstock (s. 19)
Suvi Elo (s. 20)
Shane Adams/Wikimedia Commons
(s. 21)
Tigrom/iStock (s. 22)
Janko Ferlic/Pexels (s. 23)
Marcus Woodbridge/Unsplash (s. 24)
Pixabay (s. 25)
Pavel Rodimov/iStock (s. 26)
Ekaterina Vakhrusheva/iStock (s. 27)
Jusdevoyage/Unsplash (s. 28)
Humphrey M/Unsplash (s. 29)
Laula Co/Unsplash (s. 30)
Suvi Elo (s. 31)
Simon Gatdula/Pixabay (s. 32)
Wikimedia Commons (s. 33)
Cyber Kristiyan/iStock (s. 34)
Mia Mocchi/Unsplash (s. 35)
Bigandt_Photography/iStock (s. 36)

Painopaikka:

PunaMusta Oy

Sisällys

Koira tuntee samoja tunteita kuin ihmisetkin	4
Koiralla on erittäin tarkka hajuaisti ja kuuloaisti	5
Koiralla on rikas valikoima eleitä ja ilmeitä	6
Ihmisen ja koiran suhde	8
Lajityypillinen käyttäytyminen	9
Rodun valinta	10
Moniroituiset koirat	11
Mistä koira hankitaan?	12
Pentu vai aikuinen koira?	13
Rescue-koira lemmikiksi?	14
Yksi vai useampi koira?	15
Koira tarvitsee turvaa	16
Sisäsiisteys	18
Tutustuminen muihin eläimiin	19
Sopivaa ruokaa	20
Rokotukset ja terveys	22
Kynnet, hampaat ja turkki	23
Ulkoilu ja mukana kulkeminen	24
Kouluta palkitsemalla	26
Lelut, leikit ja virikkeet	28
Harrastukset	30
Haukkuminen	31
Pelkotilat	32
Tavaroiden pureskeleminen	34
Lue lisää	35

Tutkittua tietoa koirasta ja koiran hoidosta

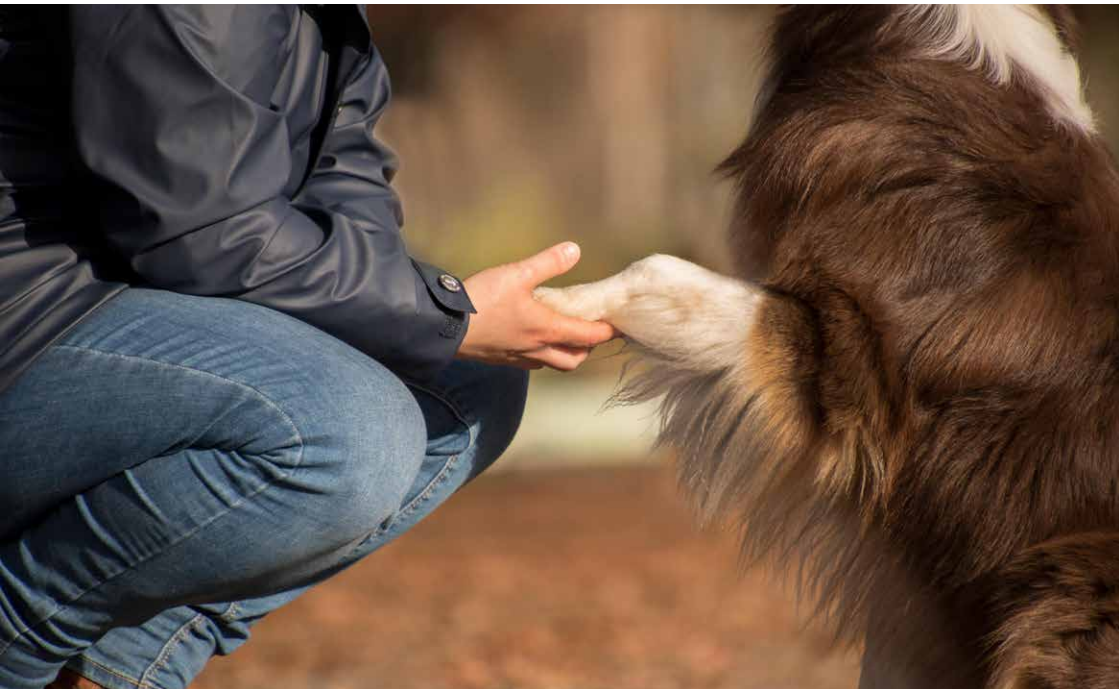
Suunnitteletko koiran hankkimista? Onko sinulla jo koira tai koiria? Kiinnostavatko koirat sinua muuten vain ja haluat tietää niistä lisää? Jos vastasit kyllä, Hyvinvoiva koira – SEYn opas koiranhoitoon on tarkoitettu sinulle.

Mitä paremmin omistaja ymmärtää koiransa käyttäytymistä ja tunteuksia, sitä paremmat mahdollisuudet hänellä on saada aikaan sekä viihtyisä arki koiralle että sujuva koiran ja omistajan yhteispeli. Siksi tämän vihkosen pääpaino on koiran käyttäytymiseen ja kokemusmaailmaan vaikuttavissa seikoissa. Lisäksi käydään lyhyesti läpi muun muassa koiran ruokintaa, terveydenhoitoa sekä turkin ja kynsien hoitoa.

Koiriin liittyy monia vanhentuneita

uskomuksia, joista osa elää edelleen nettipalstoilla ja hyvää tarkoittavien tuttavien puheissa. Koira ei esimerkiksi tarvitse alistamista totellakseen. Paljon parempia koulutustuloksia saadaan palkitsemiseen ja koiran mielenliikkeiden hyvään tuntemukseen perustuvalla koulutuksella.

Oppaan tiedot perustuvat ajantasaiseen tutkimustietoon koirasta ja koiran hoidosta. Näin ohueen vihkoseen mahtuu luonnollisesti vain hyvin lyhyt tiivistelmä pääasioista. Lisää tietoa ruokinnasta, terveydestä, koulutuksesta, käyttäytymisongelmien ratkaisesta ja monista muista koiran elämänalueista löytyy kirjoista ja asiantuntevilta kouluttajilta. Sivulta 35 löydät hyviä lisätiedon lähteitä. Lisää tietoa löydät myös osoitteesta *Halpakoira.fi*.

Koira tuntee samoja tunteita kuin ihmisetkin

Nykytiedon valossa vaikuttaa siltä, että eläinten tunteet ovat voimakkaita kuten meillä ihmisilläkin.

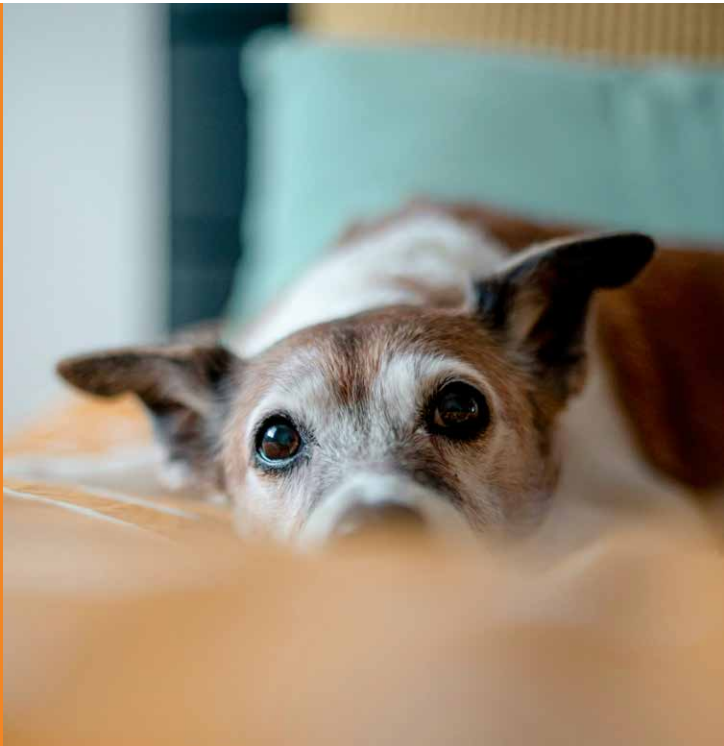
Koiran käytöstä ei tule myöskään tulkita esimerkiksi koston, mielenosoituksena tai häpeämisenä. Kun koiran käyttäytymistä luullaan joksikin näistä, löytyy taustalta todennäköisesti yksinkertaisempi selitys.

Jos koira on esimerkiksi pissannut lattialle omistajan poissa ollessa, kyse ei ole protestista yksin jäämisen takia. Voi olla, että koiran vain on ollut vaikea pidätellä

poissaolon ajan. Jos koira hätäntyy yksin jäämisestä, sen virtsaamistarve tihenee.

Myöskään silloin, jos koira on ulostanut omistajan sänkyyn tämän poissa ollessa, syynä ei ole kosto. Äkillinen ulosteen tai virtsan pidätyskyvyttömyys viittaa useimmiten terveydelliseen ongelmaan, ja tilanne olisi tällöin hyvä tarkastaa eläinlääkäriässä. Joskus voi myös olla, että koira ei ole yksin ollessaan uskaltanut poistua paikasta, jossa omistajan turvallinen tuoksu on voimakkaimmillaan.

Eläinten tunteista on nykyään olemassa paljon tutkimustietoa. Koirilla, kuten muillakin nisäkkäillä, on vastaavat perustunteet kuin ihmisillä. Perustunteita ovat muun muassa ilo, suru, pelko, suuttumus, leikkisyys sekä hoivatunteet.

Koiran hajuaisti on erittäin tarkka. Koira osaa esimerkiksi seurata jalanjälkiä oikeaan suuntaan sen perusteella, että jokainen jälki tuoksuu hiukan voimakkaammin eli on uudempi kuin edellinen. Koira haistaa myös pelon ja monet sairaudet, sekä ihmisissä että toisissa koirissa. Pelko ja monet sairaudet nimittäin vaikuttavat verenkierron kulkevien hormonien ja muiden aineiden määriin ja siten ihohuokosista vapautuvaan ominaistuoksuun.

Koiralla on erittäin tarkka hajuaisti ja kuuloaisti

Koira kokee maailman osittain eri tavalla kuin ihminen, monestakin syystä. Yksi syy on koiran erilainen aistimaailma. Hajuaisti ja kuulo muodostavat tärkeän osan siitä, miten koira kokee ympäristönsä.

Koiran kuulo on noin neljä kertaa tarkempi kuin ihmisen kuulo. Siksi koira huomaa usein esimerkiksi lähestyvät askeleet ennen meitä. Samasta syystä kovaääninen musiikki tuntuu koirasta pahemmalta kuin ihmisestä.

Koiran tuntoaisti on melko samanlainen kuin meilläkin. Kipu, paleleminen ja kuumuus ovat koiralle aitoja tuntemuksia.

Koiran näkö ei ole yhtä tarkka kuin ihmisen näkö. Siksi koira ei toisinaan tunnista tuttua ihmistä matkan päästä. Koira ei myöskään erota punaista ja vihreää väriä toisistaan. Muun muassa keltainen, sininen ja violetti väri näkyvät niille silti suunnilleen samanlaisina kuin meille. Toisin kuin joskus luullaan, koiran oma silmien väri ei vaikuta sen näkökykyyn. Vaaleasilmäiset koirat näkevät yhtä hyvin kuin muutkin.

Hännän heilutuksella on eri merkityksiä eri tilanteissa. Tämän koiran tunnetilasta kertoo muun muassa korvien kääntyminen eteenpäin, sen verran kuin luppakorvilla pystyy: koira on toiveikkaan odotuksen vallassa, mikä saa hännänkin heilumaan. Koira heiluttaa häntäänsä kuitenkin myös silloin, kun sitä pelottaa ja se koettaa rauhoittaa sellaista ihmistä tai koiraa, jonka se kokee uhkana. Kasvojen arka ilme paljastaa tällöin todellisen tunteen.

Koirilla on rikas valikoima eleitä ja ilmeitä

Koiran eleet ja ilmeet kertovat, millaisessa tunnetilassa koira on ja mitä koira seuraavaksi aikoo.

Kyky käyttää eleitä ja ilmeitä on suurimmaksi osaksi synnynnäinen. Toisten koirien eleiden ja ilmeiden ymmärtäminen sen sijaan perustuu suurimmaksi osaksi oppimiseen. Jos pentu saa olla pitkään emonsa ja sisarustensa kanssa, tai jos se saa luovutus- iän jälkeen seurustella ystävällisten koirien kanssa usein, se oppii yleensä koirien välisen

viestinnän hyvin. Tämä auttaa sitä kommunikoidaan muiden koirien kanssa niin, ettei tarpeettomia konflikteja synny niiden välille myöhemmässäkään elämässä.

Toisen koiran **takapuolen haistelemisen** on yleensä osa ystävällistä tervehtimistä, ja se on yleensä hyvä sallia. Haistelemisen avulla koirat saavat tietoa toistensa sukupuolesta, iästä, terveydentilasta ynnä muusta, eli se on osa niiden tutustumista.

Leikkiin kutsuminen tapahtuu usein

niin, että koira laskee nopealla liikkeellä eturuumiinsa maahan. Samaan aikaan koiran takaruumis on yhä seisoma-asennossa ja häntä heiluu kaikkein ylimpänä. Tämä ele kertoo toiselle koiralle myös sen, että leikkiä ehdottava koira on ystävällisessä ja vaarattomassa mielentilassa.

Jos asianmukaisesti sosiaalistettu koira tuntee olonsa uhatuksi, se alkaa lähettää **varoitusmerkkejä**. Jos varoitusmerkit eivät auta, koira lähettää niitä lisää, asteittain voimistaen. Ensimmäisenä merkinä voi

esimerkiksi olla vain jäykkä yleisolemus, huulten nuoleskelu ja nopeat vilkaisut sivulle, jotka paljastavat silmän valkuaiset. Jos hienovaraiset vihjeet eivät auta, koira saattaa seuraavaksi nostaa ylös esimerkiksi niskakarvansa. Tätä voi seurata kulmahampaan näyttäminen, sitten murina. Tässä vaiheessa on syytä ottaa vakavasti koiran viesti siitä, että koira tarvitsee enemmän etäisyyttä kokemaansa uhkaan. Koiran rankaiseminen vain pahentaa tilannetta.

Huoolestunut ilme. Korvat kääntyvät taaksepäin, silmät aukeavat suuremmiksi ja koira läähättää suupielet taakse vedettyinä. Myös vartalon hieman kyyry asento kertoo koiran tunteesta huolesta. Koiran kokemaa pelko on sille todellista. Jos koira kieltäytyy liikkumasta tämän näköisenä, kysymys ei ole siitä, että se vain ”haluaa olla hankala”.

Sujuva yhteiselämä ihmisen ja koiran kesken koostuu kahdesta osasta: koiran luottamuksesta ihmiseen ja osaavasta, palkitsemiseen perustuvasta koulutuksesta. Vanhat, perättömät uskomukset ovat onneksi alkaneet väistyä, kuten luulo siitä, että koiran kouluttaminen edellyttäisi sen alistamista.

Ihmisen ja koiran suhde

Koiran suhteessa sen ihmisperheeseen on monia piirteitä, jotka periytyvät koiran esi-isältä, sudelta. Luonnonvaraisten susien käyttäytymistutkimus on osoittanut, että susilauma on tyypillisesti perheyhteisö, jonka sisällä välit ovat hyvin sopuisat. Aikuistuvista jälkeläisistä osa jää laumaan ja osallistuu uusien pentujen hoitoon. Lauman jäsenten luottamus toisiinsa perustuu näihin suhteisiin. Se on myös yksi syy siihen, että susien normaaliin käyttäytymiseen ei normaalisti kuulu lauman sisäisiä yhteenottoja.

Lauman kokeneimpien susien aloitteet esimerkiksi metsästyksen onnistuvat useammin kuin muiden susien aloitteet. Muut ovat tottuneet seuraamaan niiden esimerkkiä, koska sillä on ollut hyviä seurauksia. Myös koiran ja ihmisen suhde paranee, jos ihminen tekee aloitteita sellaisten asioi-

den tekemiseen yhdessä, joista koira pitää.

Koiran ja suden välillä on myös eroja. Suurin ero on se, että koira jää henkisesti osittain pennuksi vielä aikuisenakin. Koiran ongelmanratkaisukyky on hieman esi-isiään heikompi, mutta koira hakee luonnostaan ihmiseltä enemmän apua hankalien tilanteiden ratkaisuun ja on taitavampi tulkitsemaan ihmisten eleitä ja ilmeitä. Koirat kaipaavatkin ohjausta ja hoivaa vielä enemmän kuin sudet.

Ihmisten yhteiskunnassa eläessään koiran on opittava yhtä ja toista sellaista, mille ei ole vastinetta suden elämässä. Esimerkiksi vastaan tulijoiden ohittaminen rauhallisesti, hihnassa käveleminen vetämättä ja monet muut arkielämän asiat on siksi opetettava koiralle. Koirien koulutuksesta kerrotaan tarkemmin sivuilla 26–27.

Lajityypillinen käyttäytyminen

Koirat ovat aktiivisia eläimiä, jotka tarvitsevat paljon tekemistä ja vaihtelua viihtyäkseen. Yksi hyvä keino järjestää koiran mielelle virikettä on uusien asioiden opettaminen palkitsemalla sekä tuttujen asioiden harjoittelu uusissa ympäristöissä. Näistä kerrotaan tarkemmin sivuilla 26–27.

Koiralle on myös tärkeää päästä toteuttamaan vähintään joitakin osia sille tärkeästä käyttäytymistarpeesta, saalistuksesta. Koiran ei tarvitse päästä jahtaamaan oikeita

eläimiä ollakseen onnellinen, mutta eräitä saalistuksen osa-alueita vastaavia puuhia se tarvitsee. Monille koirille erityisen tärkeitä ovat saalistuksen alku- ja loppupää: toisaalta hajuaistin avulla etsiminen, jonka kohteena voivat olla vaikka piilotetut makupalat, ja toisaalta pureskeleminen, mihin sopivat hyvin vaikka puruluut. Näistä kerrotaan enemmän sivuilla 28–29 ja 34.

Koiranomistajan on hyvä muistaa, että liikunnan ja aktiivisuuden vastapainoksi koira tarvitsee myös riittävästi lepoa ja palautumista.

Olennaisen osan koiran viihtyvyydestä muodostaa se, että koira saa tarpeeksi tilaisuuksia toteuttaa lajityypillisiä käyttäytymistarpeitaan. Näitä ovat muun muassa liikkuminen monenlaisissa ympäristöissä, paikkojen tutkiminen haistelemalla sekä vapaana juokseminen. Ulkoilua ja sen turvallisuutta käsitellään tarkemmin sivuilla 24–25.

Rodun valinta

Ulkonäön lisäksi koirarotujen välillä on suuria eroja muissakin ominaisuuksissa. Rotujen erilaisista taipumuksista, aktiivisuudesta ja muista käyttäytymispiirteistä on tärkeää ottaa perusteellisesti selvää silloin, kun harkitaan koiran hankintaa ja valitaan rotua. Jokaisen rodun sisältä löytyy myös yksilöiden välisiä eroja, jotka ovat niin ikään tärkeä valintakriteeri.

Taipumuksiin vaikuttaa muun muassa se, millaisiin työtehtäviin eri koirarotuja on vuosisatojen saatossa jalostettu. Tietyistä roduista on esimerkiksi kehitetty mah-

dollisimman herkästi haukkuvia. Jotkin koirarodut ovat huomattavasti aktiivisempia kuin toiset. Tällöin koira tarvitsee erityisen paljon tekemistä. Joidenkin rotujen edustajat taas ovat erityisen riippuvaisia seurasta. Tällainen koira on totutettava yksinoloon asteittain ja erityisen huolellisesti.

Käytännön kokemukseen perustuvaa tietoa saa muun muassa eri rotujen rotujärjestöistä, mutta etenkin rodun terveydestä tietoa etsiessä kannattaa pyrkiä lähdekriittisyyteen ja selvittää rodun tutkittua terveys-tilannetta myös muista lähteistä.

Terveys on yksi huomioon otettavista seikoista rodun valinnassa. Koska koiria on jalostettu ulkonäköön keskittyen, monissa roduissa esiintyy terveysongelmia, jotka vaikeuttavat koiran elämää. Hyvin lyhytkuonoisilla koiraroduilla, kuten kuvan ranskanbulldoggilla, esiintyy usein muun muassa hengitysvaikeuksia ja hammassairauksia. Matalajalkaisilla ja pitkäselkäsillä koiraroduilla taas tavataan tavallista enemmän selkävaivoja ja jalkojen kasvuhäiriöitä.

Silloin, kun koiran ruumiinrakenne vastaa alkuperäistä peruskoiraa, se saa usein elää ilman selkä-, nivel-, hengitystie- ynnä muita vaivoja. Päinvastoin kuin joskus uskotaan, monirotuisuus ei silti automaattisesti tee koirasta tervettä. Jos jompikumpi koiran vanhemmista kuuluu rotuun, jolla on periytyviä terveysongelmia, tilannetta kannattaa tarkkailla monirotuusellakin jälkeläisellä.

Monirotuiset koirat

Monirotuisia pidetään joskus rotukoiria vähempiarvoisina. Todellisuudessa ne ovat yhtä oppivaisia, seurallisia ja aitoja koiria kuin muutkin.

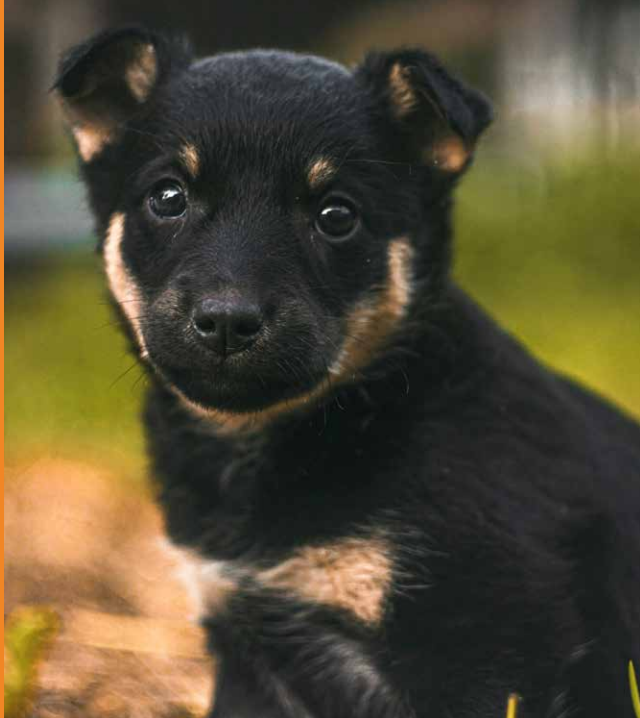
Sen sijaan siinä ajatuksessa, että monirotuiset olisivat älykkäämpiä tai terveempiä kuin rotukoirat, on joissain tapauksissa hieman perääkin. Kun eläimen vanhemmat ovat toisilleen vain hyvin kaukaista sukua, eli yksilö on saanut vanhemmiltaan melko erilaiset perintötekijät, eläin on keskimäärin hiukan elinvoimaisempi, kuin silloin, jos sen vanhemmat olisivat läheistä sukua.

Monirotuista pentua hankittaessa on hyvä muistaa, että kahden rotukoiran ristey-

tyksestä ei välttämättä tule vanhempiensa tarkkaa välimuotoa. Pentueessa on usein laaja haitari erilaisia ominaisuuksia, ja jotkin pennut muistuttavat toista vanhempaansa enemmän kuin toista.

Jos koiran vanhemmat edustavat keskenään kovin erilaisia rotuja, jälkeläisten aikuisvaiheen koko, ulkonäkö tai luonne voi eräissä tapauksissa olla yllättävänkin erilainen kuin kummankaan vanhemmista. Koska monien koirarotujen perimätekijöiden määrä on jo lähtökohtaisesti hyvin suppea, joskus kahta rotua risteytettäessä pentu saattaa periä molempien rotujen terveydelliset ongelmat.

Viiden viikon iässä pentu asuu vielä synnyinkodissaan, eli kasvattajansa luona yhdessä emonsa ja sisarustensa kanssa. Hyvä kasvattaja järjestää pennulle jo tässä iässä tilaisuuksia saada turvallisesti virikkeitä ja kosketusta ulkomaailmaan. Virikkeellisessä ympäristössä kasvaneista pennuista tulee keskimäärin rauhallisempia ja vähemmän pelokkaita kuin yksitoikkosisessa ympäristössä kasvaneista koirista.

Mistä koira hankitaan?

Oli kyseessä sitten rotukoiran pentu tai sekarotuinen koiranpentu, pennun hankintaa harkittaessa on hyvä vierailla useiden kasvattajien kodeissa silloin, kun pennut ovat vielä pieniä tai jopa ennen niiden syntymää. Näin saa tilaisuuden vertailla eri kasvattajia toisiinsa ja varmistaa, että koirien hoito on asianmukaista.

Hyvän kasvattajan koirat ovat luottavaisia, puhtaita ja elävät monipuolisessa, virikkeellisessä kotiympäristössä. Hyvä kasvattaja myös rekisteröi koiran Koira-rekisteriin ja rotukoiran Kennelliiton rekisteriin. Mikäli rotukoiran pennut eivät ole rekisteröityjä, syynä voi olla se, että kasvattaja on teettänyt emolla uudet pen-

nut liian pian edellisten jälkeen. Tämä on haitaksi emon terveydelle.

Jos pennun ostoa harkitsevan ei anneta nähdä pennun emoa eikä kotia, epäilysten on syytä herätä. Suomessakin esiintyy valitettavasti niin sanottua pentutehtailua, jossa pentuja tuotetaan huonoissa oloissa vain rahan takia. Tällaiset pennut ovat usein aikuisiälläkin sairaita ja pelokkaita. Kyseenalaisissa oloissa kasvatettua pentua ei pidä ostaa edes säälistä, koska pennusta maksettu raha saa myyjän jatkamaan toimintaansa entistä todennäköisemmin. Kaikista epäilyttävistä pentukauppiaista kannattaa tehdä eläinsuojeluilmoitus oman alueen valvontaviranomaiselle.

Pentu vai aikuinen koira?

Pennun kanssa on harjoitettava sisäsiisteyttä, kodin tavaroiden pureskelematta jättämistä ja muita arkielämän taitoja.

Koiranpennut on usein tapana luovuttaa jo 8 viikon iässä. Koirien oman luontaisen käyttäytymisen kannalta tämä on aikaisin. Jos uudessa kodissa ei ole muita koiria ja jos pentu joutuu jo alusta alkaen olemaan melko paljon yksin kotona, ja jos kasvattajan koti toisaalta on tilava ja sisältää hyvät ulkoilumahdollisuudet, voi kasvattajalta kysyä, olisiko hän valmis pitämään pentua vähän pidempään. Tällöin pentu ehtisi saada paremmat eväät henkisen tasapainon kehittymiselle ja oppia enemmän koirien keskinäisen kanssakäymisen taitoja.

Tilanne on toinen, jos pentu joutuu kasvattajan luona elämään virikeköyhää elämää enimmäkseen sisätiloissa – ja jos

uudella omistajalla puolestaan on paljon tilaisuuksia puuhailla pennun kanssa, pitää pentua mukanaan ja tavata sen kanssa tuttuja, terveitä, rokotettuja ja pentuystävällisiä aikuisia koiria. Tällöin pennun on usein oman edun mukaista siirtyä uuteen kotiin jo 8 viikon iässä. Pennulla on nimittäin vielä käynnissä kehitysvaihe, jossa se tarvitsee seurustelua muiden koirien kanssa ja uusissa paikoissa liikkumista. Näin se oppii tulemaan toimeen toisten koirien kanssa ja suhtautumaan rauhallisesti uusiin paikkoihin.

Jos perheessä on entuudestaan kissa, kyseeseen tulee yleensä vain joko pentukoira tai sitten sellainen aikuinen koira, joka jo valmiiksi tulee toimeen kissojen kanssa. Useimmat aikuiset, kissoihin tottumattomat koirat näkevät kissan lähinnä jahdattavana saaliina, mikä on kissalle pelottavaa ja vaarallista.

Uutta kotia etsiviä koiria on kaiken ikäisiä. Vaikka pennut ja nuoret koirat ovat koiran hankkijoiden suosiossa, myös aikuinen ja jopa vanha koira kiintyy uusiin ihmisiinsä ja uuteen kotiinsa yhtä voimakkaasti kuin pentukin. Aikuisen koiran on usein helppompaa tottua uuteen kotiin, kuin koirasta luopumaan joutuva, sitä ikävöivä entinen omistaja uskaltaa uskoa.

Rescue-koira lemmikiksi?

Rescue-koirilla tarkoitetaan sellaisia koiria, jotka ovat eläneet aiemmin huonoissa oloissa ja päässeet sittemmin asianmukaiseen hoitoon tai uuteen kotiin. Osa näistä koirista on suomalaista alkuperää, osa taas ulkomailta tuotuja koiria, entisiä kotikoiria tai kulkukoiria.

Rescue-koirat voivat olla vaativampia kuin tavallisista kodeista tulevat kodinvaihtajakoirat. Rescue-koirilla voi olla takanaan traumaattisia kokemuksia ja niistä johtuvia pelkotiloja, mistä voi seurata yllättäviä reaktioita arkielämän tilanteisiin. Myös koiran terveys voi olla keskimääräistä heikompi.

Ulkomailta tuoduilla koirilla voi olla myös ihmiseen tarttuvia vakavia tauteja.

Vastuulliset, Suomeen koiria tuovat yhdistykset haastattelevat tulevat kodit tarkkaan ja teettävät koirille kattavat tautitestit ennen Suomeen tuloa. Vastuullisen toimijan tunnistaa siitä, että se noudattaa Responsible Rescue -tunnuksen tuontikriteereitä.

Erityisesti ulkomailta tuotua rescue-koiraa harkitsevan on aina ensin syytä käännyttyä asiantuntijan puoleen ja keskustella siitä, onko ajatus kodittoman koiran pelastamisesta omassa elämäntilanteessa realistinen.

Usein rescue-koirat sopivat parhaiten kokeneille koiraihmisille, joita kiinnostaa ottaa projektikseen tällainen erityiskoira ja sen vähittäinen sopeuttaminen lemmikki-koiran elämään.

Ajatus koiran pelastamisesta voi tuntua houkuttelevalta, mutta pelkästään pelastaminen ei ole riittävä syy koiran ottamiseen. Pärjäämisen eväiksi tarvitaan kokemusta koiran tuntemusten, tottumusten ja kokemusmaailman muokkaamisesta. Jos haluaa auttaa kodittomia ulkomaisia koiria, tehokas tapa on lahjoittaa rahaa niille järjestöille, jotka hoitavat näitä koiria kohdemaissa ja esimerkiksi steriloiivat ja rokottavat kulkukoiria.

Yhdessä nukkuminen on merkki siitä, että saman perheen koirat luottavat toisiinsa ja viihtyvät yhdessä. Toisiinsa luottavien koirien näkee joskus olevan kosketuksissa toisiinsa myös hereillä. Tällöin ne lepäävät esimerkiksi lantio kumppanin lantiota vasten. Hyvä merkki luottamuksesta on myös se, että koirat pystyvät rentoutumaan ollessaan samassa huoneessa.

Yksi vai useampi koira?

Vaikka koira saisi viettää paljonkin aikaa ihmisten kanssa, sen elämästä tulee rikkaampaa, jos sillä on kumppaninaan toinen koira tai koiria. Koira-seurassa koira voi tehdä sellaisia asioita, joita ihminen ei tee, kuten haistella maastoa yhdessä ja leikkiä juoksuleikkejä. Koira-seuralaisesta on iloa myös silloin, jos koira joutuu jäämään kotiin ilman ihmisseuraa työpäivän ajaksi.

Koiran kiintyminen ihmiseen ei riipu siitä, onko seurana myös toinen koira tai koiria. Arkeen sujuvasti mahtuvalla koirien lukumäärällä on kuitenkin rajansa. Useim-

missä kodeissa tilanne alkaa olla haastava ja koirien omaakin elämää rajoittava, jos koiria on hyvin monta.

Kaikki koirat eivät automaattisesti tule toimeen toisten koirien kanssa. Suuri vaikutus on sillä, onko koiralla pentuna ja nuorena ollut tarpeeksi tilaisuuksia olla tekemisissä ystävällisten koirien kanssa ja oppia koirien keskinäisen viestinnän vivahteet. Monet sellaisetkin koirat, jotka suhtautuvat vieraisiin koiriin epäluuloisesti, pystyvät silti ystävystymään uuden koiran kanssa, jos tutustuminen hoidetaan taitavasti ja asteittain.

Koira tarvitsee turvaa

Uuteen kotiin saapuva koira on yleensä sitä hämmennyneempi, mitä nuorempana se vaihtaa kotia. Samaan aikaan kun perhe on uudesta pennusta innoissaan, pentu itse saattaa kaivata emoaan, sisaruksiaan ja tuttua maailmaansa.

Myös aikuiselle koiralle muutto uuteen kotiin on usein jännittävä tapahtuma, sillä koiran on kodinvaihdon myötä totuteltava uusiin ihmisiin uusine tapoine ja rutiineineen. Siksi olisi hyvä, että uuden pennun tai aikuisen koiran ei tarvitsisi vielä ensimmäisinä päivinä jäädä yksin. Kun uusi koti alkaa tuntua tutummalta, yksinolosta tulee helpompaa.

Kun koira lopulta aletaan jättää yksin kotiin, yksinoloa kannattaa harjoitella asteittain. Jos kyseessä on pentu tai aiemmin eroahdistusta osoittanut aikuinen, harjoitus aloitetaan alle minuutin poissaololla. Ihminen menee ovesta ulos ja tulee samantien takaisin, jo ennen kuin koira on ehtinyt hätääntyä. Tätä toistetaan useita kertoja päivässä ja päivästä toiseen. Poissaoloa

Mukava nukkumapaikka on koirallekin tärkeä. Hyvä peti on pehmustettu alusta vedottomassa paikassa, jossa koira tietää saavansa olla rauhassa, mutta ei kuitenkaan joudu olemaan kaukana ihmisistä.

Tuttujen ihmisten läsnäolo on monille koirille tärkeä osa turvallisuuden tunnetta. Hyvä koiranomistaja järjestää arkielämän niin, että koiran ei tarvitse olla erossa ihmislaumastaan enemmän kuin on välttämätöntä.

pidennetään vähitellen useisiin minuutteihin, sitten kymmeniin minuutteihin ja niin edelleen. Oleellista on tulla takaisin jo ennen kuin koira alkaa vinkua tai haukkua. Tärkeintä on, että koira oppisi yhdistämään, ettei omistajan lähtemisestä seuraa mitään pahaa.

Koiran pelkoja voi ehkäistä myös totuttamalla se vähitellen ja pentuna niihin ulkomaailman asioihin, joita se tulee myöhemmin kohtaamaan. Esimerkiksi ilotulituksen ääntä on saatavilla äänityksinä, jota voi soittaa kotona aluksi hiljaa ja vähitellen

voimistaen. Näin koiran on helpompi suhtautua rauhallisemmin myös aitoon uuden vuoden ilotulitukseen, joka on monelle valmistelemattomalle koiralle kauhun aihe.

Vastaavasti liikenteen ääniin, autossa matkustamiseen, hissillä kulkemiseen ja muihin ihmisyhteiskunnan ilmiöihin kannattaa totutella jo pienenä pentuna. Jos koira tulee uuteen kotiin vasta aikuisena eikä ole koskaan ollut esimerkiksi hississä, harjoittelun voi aloittaa syöttämällä koiralle maku-paloja paikallaan olevassa hississä, ennen kuin sillä vielä mennään mihinkään.

Koirayksilöiden välillä on suuria eroja siinä, missä iässä ne oppivat sisäsiisteiksi. Siinä missä toiset ovat sisäsiistejä jo kolmikuisina, toisille sattuu vahinkoja vielä vuoden iässä. Osa eroista johtuu kasvuympäristöstä. Jos koira on päässyt pihalle jo syntymäkodissaan ja jos sen ei ole pentuna tarvinnut olla uudessa kodissaan yksin, sisäsiistiksi oppiminen on nopeampaa.

Sisäsiisteys

Pentu oppii sisäsiistiksi nopeimmin, jos se pääsee ulos aina heti sen jälkeen, kun se on syönyt tai herännyt. Luovutusikäinen pentu ei vielä pysty pidätteleämään juuri lainkaan, ja sen pidätyskyky kehittyy vähitellen.

Sisäsiistiksi oppiminen perustuu sellaisten tilanteiden järjestämiseen, että pentu on tarpeentekohetkellään jo valmiiksi sellaisessa paikassa, kuten nurmikolla, jossa käymiseen ihminen haluaa sen oppivan. Kun pentu on tehnyt tarpeeksi monta kertaa tarpeensa tietynlaiselle alustalle, se alkaa kokea juuri sen olevan normaali tarpeentekopaikka.

Koirilla on myös luontainen taipumus pitää makuupaikkansa ja sen lähiympäristö puhtaana. Koira ei kuitenkaan tiedä,

että ihmiset haluavat koko asunnon lattian olevan tahraton. Siksi ihmisen on erikseen luotava pennulle tottumus ulos tapahtuvaan tarpeentekoon.

Nykyään on onneksi jo katoamassa se luulo, että jos pentu on tehnyt tarpeensa sisätiloissa, sen kuono pitäisi painaa lamikkoon tai jätöksiin. Tällainen toiminta vähentää pennun luottamusta ihmisiin eikä nopeuta sisäsiisteyden oppimista. Koira elää hyvin vahvasti hetkessä ja senhetkiseen tilanteeseen reagoiden. Pentu ei ymmärrä yhteyttä aiemman pissavahingon ja senhetkisen ikävän kokemuksen välillä.

Aiemmin sisäsiistin koiran pidätyskyvyn yhtäkkinen muuttuminen voi myös olla merkki sairaudesta, ja olisi hyvä aina selvittää lääkärissä.

Tutustuminen muihin eläimiin

Parin viikon iässä koiranpennun kehitys on edennyt vaiheeseen, jossa alkaa niin sanottu lajin omaksumisen kausi eli sosiaalistumisen herkkyyksikausi. Sen aikana pentu omaksuu loppuiäkseen käsityksen siitä, minkä lajisten eläinten kanssa on mahdollista ystävystyä ja minkä lajisten ei.

Koiran luottamus toisiin koiriin sekä ihmisiin rakentuu juuri tämän kauden aikana saaduista mukavista yhdessäolon kokemuksista. Jos pentu saa tänä aikana seurustella esimerkiksi koiriin tottuneen kissan kanssa, se sisällyttää kissatkin niihin eläinlajeihin, joiden kanssa voi ystävystyä.

Sosiaalistumisen herkkyyksikausi jatkuu noin 1,5 kuukauden ikään saakka. Tämän

jälkeen se hiipuu vähitellen ja päättyy kokonaan muutaman kuukauden iässä. Esimerkiksi koiran ja kissan rauhanomainen rinnakkainelo edellyttää yleensä sitä, että kumpikin on tutustunut vastakkaiseen lajiin jo ennen tämän kauden päättymistä. Vain hyvin harvat yksilöt pystyvät aitoihin lajien välisiin ystävyysuhteisiin ilman varhaisen pentuajan kokemusta.

Hyvä keino tunnistaa, luotavatko erilaiset eläimet aidosti toisiinsa, on katsoa, käyttävätkö ne kanssakäymisensä oman lajinsa sosiaalisia eleitä. Tässä sekä koira että hevonen käyttäytyvät samaan tapaan kuin ne olisivat tutustumassa oman lajinsa edustajaan. Tämä koira on jo aiemmin elämässään tottunut olemaan rauhanomaisissa tekemisissä hevosten kanssa – ja vastaavasti tämä hevonen koirien kanssa.

Sopivaa ruokaa

Kaupoissa myytävät **valmisruoat** ovat yleisin ja helpoin vaihtoehto koiran ruokintaan. Sellaisenaan koiran pääasialliseksi ruoaksi sopivien kypsennettyjen ja raakojen valmisruokien pakkauksesta löytyy aina täysravinto-merkintä. Sopiva ruoka valitaan koiran iän, koon ja aktiivisuuden mukaan. Etenkin isoksi kasvaville pennuille ikävaiheeseen sopivan ruoan valinta on tärkeää luuston kasvuhäiriöiden välttämiseksi.

Itse tehty koiranruoka vaatii paljon asiantuntemusta, jotta ruoassa on riittävästi esimerkiksi kaikkia koiran tarvitsemia vitamiineja ja aminohappoja. Sattumanvaraisesti kootuista ruoista tai pelkistä tähteistä koostuva ravinto ei sellaisenaan ole terveellistä.

Raakaruokinta eli barffaus on toinen

pidemmälle ehtinyttä harrastuneisuutta vaativa ruokinnan laji. Raakoina myös useimmat luut ovat koiralle melko turvallisia, mutta liian paljon luita sisältävä ruoka voi aiheuttaa helposti ummetusta. Muiltakin osin raakaruokinta on terveellistä vain silloin, kun omistajalla on riittävän yksityiskohtaiset tiedot koiran ravinnontarpeesta.

Väärin toteutettu raaka- tai kotiruokinta voi pahimmillaan aiheuttaa koiralle puutos-tiloja tai pysyviä kasvuhäiriöitä. Tämän vuoksi muiden kuin koirien täysravintoina myytävien ruokien ravintosisältö tulisi varmistaa aina asiantuntevan henkilön toimesta ennen kuin koiraa aletaan syöttää pitkäkestoisesti pääosin tällaisella ruoalla. Raakaruokaan liittyy lisäksi korkeampi riski ruoan kautta

Koiralla on aina oltava saatavilla juomavettä. Vesi vaihdetaan uuteen, ja vesiastia puhdistetaan vähintään kerran päivässä. Riittävä veden saanti on tärkeää muun muassa munuaisten terveydelle.

Kuivatusta nahasta tehdyt puruluut auttavat tyydyttämään pureskelun tarvetta. Jos koiralle annetaan oikeita eläinten luita, ne eivät saa olla niin pieniä, että koira saisi nieltä luut kokonaisina. Luiden ja nahkarullien syömistä tulee valvoa, sillä isoina paloina nieltynä tai liian suurissa määrin ne voivat aiheuttaa koiralle hengenvaarallisen suolitukoksen.

tarttuvista taudinaiheuttajista sekä antibiooteille vastustuskykyisistä bakteereista.

Koiralle voi halutessaan ajoittain antaa pieniä määriä eräitä ihmistenkin ruokia, kuten kypsennettyä riisiä, lihaa tai kalaa ilman voimakkaita mausteita. Niitä ei kuitenkaan kannata antaa suoraan ruokapöydästä tai muista sellaisista paikoista, joista koiran ei haluta oppivan oma-aloitteisesti kerjäämään ruokaa.

Eräät ihmisen ruoat ovat koiran terveydelle siinä määrin vaarallisia, että niitä ei pidä antaa edes pieninä määrinä. Näitä ovat muun muassa suklaa, ksylitoli, sipuli, alkoholi ja kahvi. Koirat itse eivät tiedä näitä vaaroja eivätkä osaa vaistomaisesti varoa vääränlaisia ruokia.

Monet koirat ovat myös laktoosi-intolerantteja, eli tavallinen maito ei sovi niille. Riskinsä on myös niissä hedelmissä, joissa

on kookas kivi eli siemen, kuten avokadossa tai persikassa. Hedelmän kivi voi juuttua koiran kurkkuun tai suolistoon.

Ruokinnassa tärkeää on laadun lisäksi määrä. Lihavuus on yksi yleisimpiä koirien terveysongelmien syitä. Ruoka-annosten asteittainen pienentäminen, ruoan vaihtaminen vähemmän aktiivisille koirille tarkoitettuihin valmisruokiin, herkkujen vaihtaminen vähärasvaisempiin ja liikunnan lisääminen ovat tehokkaita keinoja painonhallintaan. Koira on hyvä punnita säännöllisesti, ja jos painonhallinta tai laihdutus eivät onnistu itsenäisesti, tulee olla ajoissa yhteydessä eläintenhoidon ammattilaiseen.

Perinteisen koiranruokakupin sijaan ruoka voidaan tarjoilla esimerkiksi pahlilaitikon sisään piilotettuna tai pihalle ripotettuna. Tällöin ruokailusta muodostuu koiralle palkitsevampi ja kiinnostavampi hetki.

Pennun ensimmäinen eläinlääkärikäynti rokotuksia varten ajoitetaan usein siihen, kun pentu on 12 viikon ikäinen. Eläinlääkärikäynnillä tarkastetaan koiran yleinen terveydentila ja seurataan muun muassa purenan kehitystä.

Rokotukset ja terveys

Koirilla esiintyy tarttuvia tauteja, joista kaikkiin ei ole parannuskeinoja. Siksi kaikki koirat tarvitsevat rokotuksia. Ennen rokotusta koiran matolääkkeen tarve on hyvä selvittää. Yleensä siihen riittää, että koiralle tehdään ulosteesta matotutkimus viikkoa ennen rokotusta. Tutkimuksen voi tehdä omalla eläinlääkäriasemalla tai suoraan tutkimuksia tekevän laboratorion kautta. Matolääkkeitä saa reseptivapaasti apteekista.

Kaikki koirat tulisi rokottaa **penikka-tautia, tarttuvaa maksatulehdusta ja parvovirusta** vastaan. Lisäksi tarvitaan **rabies- eli raivotautirokotus** erityisesti niille koirille, jotka voivat joutua tekemisiin luonnonvaraisten nisäkkäiden kanssa tai joiden kanssa matkustetaan ulkomaille. **Kennelyskärokotus** on suositeltava niille koirille, jotka tapaavat paljon muita koiria esimerkiksi koirapuistoissa, harrastuksissa

tai näyttelyissä tai jotka kuuluvat ikänsä, terveytensä tai rotunsa puolesta riskiryhmään (esimerkiksi nuoret pennut). Etelä-Suomessa oleskeleville tai sitä etelämmäksi matkustaville koirille on hyvä harkita vuosittaista rokotusta myös ihmisiin tarttuvaa leptospira-bakteeria vastaan.

Jos koiralla ei ole tarkoitus teettää pentuja, kannattaa sen kastroitiota tai sterilisaatiota harkita. Leikkauttaminen estää ei-toivottujen pentujen syntymisen, mutta siitä on etua myös koiran terveydelle. Kastroiduilla uroksilla on myöhemmällä iällä vähemmän eturauhasvaivoja kuin kastroimattomilla uroksilla. Steriloidut nartut välttyvät kohtutulehdukselta, joka voi olla koiralle hengenvaarallinen. Lisäksi nisäkasvainten riski pienenee, kun narttu sterilisoidaan nuorena, erityisesti jos se tehdään ennen ensimmäistä kiimaa.

Kynnet, hampaat ja turkki

Kynsien leikkaaminen ehkäisee niiden liikakasvua ja säästää koiraa kivuliaita virheasennoilta varpaissa ja selässä. Hampaiden päivittäinen harjaaminen on ainoa tehokas tapa vähentää ientulehdusta, plakkia ja hammaskiven muodostumista ja näin vähentää pahanhajuista hengitystä. Kaikki paitsi aivan lyhytkarvaisimmat koirat tarvitsevat myös turkin hoitoa, jotta turkki ei takkuunnu.

Koira kannattaa totuttaa hoitotoimiin jo pentuna ja siten, että koiralle syntyy kokemuksesta hyviä, positiivisia kokemuksia. Tilanne järjestetään leppoisaksi ja miellyttäväksi, ja samalla koiralle voi antaa pieniä makupaloja.

Hampaiden hoitoon totutellaan avaamalla pennun suu lempeästi ja laittamalla hampaisiin koirien hyvänmakuista hammasnahaa. Vähitellen aletaan harjaamaan

ensin pieniä osia hampaiden ulkopinnasta. Lopulta pyritään siihen, että hampaiden kaikki pinnat saataisiin harjattua päivittäin tai vähintään pari kertaa viikossa. Kynsien leikkaamisen harjoittelun voi aloittaa sillä, että pennun kynsiä vain kosketetaan kynsisaksilla ja samalla hetkellä sille annetaan pieni maku-pala. Vähitellen siirrytään siihen, että kynnen kärjestä napsaistaan pieni pala saksilla. Myös muita hoitotoimia, kuten silmätippojen laittamista ja tassujen ja korvien tarkastamista ja tutkimista, on hyvä harjoitella.

Paksun tai takkuuntuvan turkin käsittelyssä on oltava erityisen hellävarainen. Kynsiä leikatessa on varottava osumasta kynnen sisällä kulkevaan verisuoneen. Sen vahingoittumiseen liittyy voimakas kipu. Verisuonen sijainnin näkee helpoimmin vaaleasta kynnestä, kun kynttä osoittaa alapuolelta taskulampulla.

Tuheaturkkiset koirat, kuten esimerkiksi suomenlapinkoira, tarvitsevat säännöllistä turkin hoitoa välttyäkseen takkuuntumiselta. Vaikka turkki olisi päältäpäin siistin näköinen, takkujen syntyminen on ehkäistävä myös karvojen juuressa eli pohjavillassa. Kookkaat takut aiheuttavat koiralle kipua, kun iho kiristyy ja hautuu.

Ulkoilu ja mukana kulkeminen

Usien paikkojen tutkiminen ja monenlaisissa ympäristöissä liikkuminen lisäävät koiran viihtyvyyttä. Lenkeistä tulee koiralle kiinnostavampia, jos eri päivinä kuljetaan eri reittejä.

Parasta ulkoilua koiralle on sellainen ulkoilu, johon sisältyy muutakin kuin omistajan vieressä hihnassa kävelemistä. Paikoissa, joissa koiraa ei voi pitää turvallisesti vapaana, liikkumatilaa voi lisätä pitämällä koiraa pitkässä liinassa tai itsestään kelautuvassa flexi-hihnassa. Tällöin on tarkkailtava muita tielläliikkujia, jotta ei aiheuta vaaratilanteita. Liina tai pitkä hihna on usein turvallisempi kuin flexi, joka vaatii enemmän tarkkaavai-

suutta ja taitoa erityisesti silloin, jos koiraa sääntää äkillisesti johonkin.

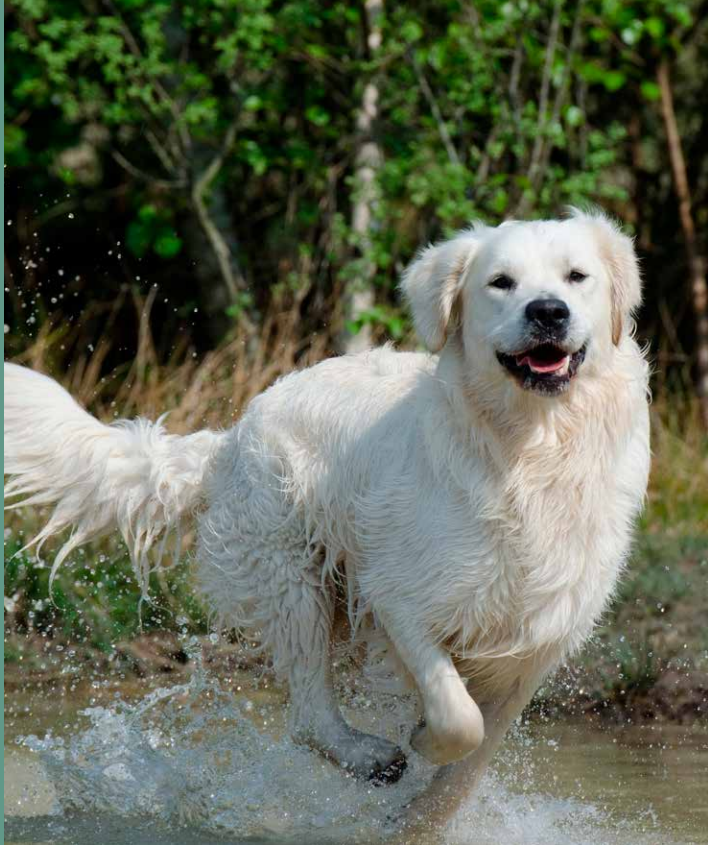
Ulkoilu on useimmille koirille ainoa tilaisuus päästä tekemään tarpeensa. Siksi onkin suositeltavaa, että yötä lukuun ottamatta koiraa pääsisi ulos vähintään kuuden tunnin välein. Koiraa ulkoiluttaessa on syytä muistaa, ettei koiraa ole milloinkaan turvallista jättää yksin muiden ihmisten ulottuville, kuten kaupan ulkopuolelle. Toisinaan sattuu tapauksia, joissa koiraa tällaisessa tilanteessa katoaa.

Koiraa kannattaa jo pentuna totuttaa kulkemaan mukana autossa ja joukkoliikenteessä. Tällöin sitä on helpompi pitää muka-

Valjaat ovat terveellisempi ja turvallisempi ulkoiluväline kuin kaulapanta etenkin silloin, jos koiraa pyrkii vetämään hihnassa. Valjaat on valittava huolellisesti koiran ruumiinrakenteen mukaan, jotta esimerkiksi liian alhaalla sijaitseva rinnan poikki kulkeva vyö ei rajoita etujalkojen liikeratoja.

Monet koirat pitävät vedestä. Kesäkuumalla vesi myös viilentää mukavasti. Koiran on kuitenkin saatava valita itse, meneekö se veteen ja kuinka syvälle. Jotkin koirat haluavat vain kahlata rantavedessä. Toisin kuin joskus luullaan, on olemassa niitäkin koiria, jotka eivät osaa uida.

na jatkossakin. Lämpimällä säällä koiraa ei kuitenkaan saa jättää yksin autoon. Vaikka auton ikkunan jättäisi raolleen, lämpötila auton sisällä nousee kesällä pilviselläkin säällä yllättävän korkeaksi ja aiheuttaa koiralle nopeasti hengenvaarallisen lämpöhalvauksen.

Koirat kestävät kuumuutta huonommin kuin ihmiset muun muassa siksi, että niillä ei ole hikirauhasia. Koirat haihduttavat ylimääräisen lämmön ruumiistaan lähinnä kielen kautta, mikä ei ole kovin tehokasta edes läähättämällä. Ylipainoisille, lyhytkuonoisille tai paksuturkkisille koirille tulee kesällä tukala olo helpommin kuin muille. Jos sisällä asunnossa on kesäisin kovin läm-

min, ilmastointilaitte on tehokkaampi keino ilman viilentämiseen kuin pelkkä tuuletin. Hätätilanteessa myös koiran kasteleminen voi auttaa hetkellisesti, mutta tällöin on syytä varmistaa, ettei paksuturkkisen koiran aluskarva pääse hautumaan kosteudesta.

Talvipakkasilla lyhytkarvaiset koirat palelevat helposti. Lyhytkarvaisuutta on monenlaista. Joillain melko lyhytkarvaisen näköisillä roduilla on tuuhea ja lämmin pohjavilla, toisilla ei. Jos koira tärisee talvella ulkoillessaan, koira tarvitsee sille sopivan takin. Joillakin lyhytkarvaisilla roduilla myös korvanpäät voivat olla kylmälle herkät. Ne on tällöin syytä suojata pakkasella ulkoilles- sa esimerkiksi huivilla.

Kouluta palkitseamalla

Khmisten yhteiskunnassa elämiseen sisältyy monia asioita, joita koira ei luonnostaan osaa. Koira ei esimerkiksi tiedä, että ihminen haluaisi koiran huolehtivan siitä, että talutushihna pysyy ulkoilun aikana löysänä eikä kireänä. Koira ei myöskään ymmärrä puhetta, vaan yksittäisten sanojen merkitykset on opetettava sille erikseen.

Koiran kouluttaminen sujuvaa arkea varten on ennen kaikkea toivotunlaisiin tottumuksiin ohjaamista. Palkitseminen on tässä tehokkain keino. Esimerkiksi hihnassa vetämättä kävelemisen oppiminen onnistuu

parhaiten sillä, että koira palkitaan niistä hetkistä, jolloin hihna on löysänä.

Palkinnon ei tarvitse olla herkkipala, vaan sen asian toteuttaminen, jota koira sillä hetkellä haluaa. Palkkiona voi toimia myös esimerkiksi lelu retuuttaminen tai ihmiseltä saatu huomio. Erilaisia palkitsemistapoja voi käyttää niin kauan, kun ne ovat koiran mielestä aidosti palkitsevia ja miellyttäviä.

Ei-sanankin voi opettaa koiralle oikea-aikaisen palkitsemisen avulla. Silloin se opetetaan koiralle pysähtymismerkkinä. Koira palkitaan siitä, että sanan ei kuullessaan se

Koulutuksessa voi käyttää esimerkiksi naksutinta. Sen käyttöä kannattaa harjoitella eläintenkouluttajan opastamana.

Koulutuksen tuloksista käytetään usein termiä tottelevaisuus. Se on kuitenkin terminä jossain määrin harhaanjohtava. Koira ei itse miellä toimintaa tottelemisena, vaan tottumuksina. Kun koira on esimerkiksi opetettu herkkupalojen avulla yhdistämään makuulle meno ja sana ”maahan” toisiinsa, seuraava askel on toistaa harjoitusta erilaisissa paikoissa ja tilanteissa. Toistojen ansiosta koirasta alkaa tuntua itsestään selvältä, että tiettyyn sanaan reagoidaan tietyllä liikkeellä.

keskeyttää välittömästi sen, mitä on sillä hetkellä tekemässä.

Luoksetulo kutsuttaessa on yksi niistä asioista, jota kannattaa harjoitella paljon, jotta sen saa toimimaan luotettavasti. Kuten kaikkia muitakin koiralle opetettuja sanoja, tule- tai tänne-sanaa kannattaa harjoitella monissa eri paikoissa, jotta koira mieltää, että sanan merkitys on sama kaikkialla. Paikat valitaan niin, että ympäristön

häiriötekijöitä ja houkutuksia on vähitellen yhä enemmän, mutta kuitenkin niin, että koira malttaa vielä keskittyä omistajaan ja harjoitukseen.

Onnistuneeseen koulutukseen tarvitaan taitoa. Omistajan on osattava ajoittaa pal-kinto oikein ja ymmärrettävä, millä tavoin mielle yhtymien ja tottumusten syntyminen tapahtuu koiran mielessä. Lisätiedon lähteitä koulutuksen avuksi löytyy sivulta 35.

Tavaroiden repiminen, riepotteleminen ja kanniskeleminen kuuluvat useimpien koirien käyttäytymistarpeisiin. Ne juontavat juurensa koiran esi-isän suden saalistuskäyttäytymisen loppuvaiheeseen, jossa saalista jo paloitellaan ja palasia siirretään sivummalle rauhassa syötäväksi.

Lelut, leikit ja virikkeet

Koira jää aikuisenakin henkisesti osittain pentumaiseksi. Siksi monet aikuisetkin koirat innostuvat leikkimään. Jotkin rodut ja yksilöt pitävät erityisesti juoksuleikeistä, toiset taas tavaroilla leikkimisestä ja monet molemmista. Seurallisina eläiminä koirat yleensä myös leikkivät mieluiten yhdessä, joko toisten koirien tai ihmisten kanssa.

Jotkin leikit ovat kuitenkin koiralle niin kiihdyttäviä, että koira saattaa kehittää eräänlaisen riippuvuuden leikin aikana kokemaansa adrenaliiniryöpshädykseen. Tästä on kysymys niillä koirilla, joista tulee ”pallohulluja”, eli ne pyytävät ihmistä heittämään palloa tai keppiä yhä uudes-

taan. Ahkera heittoleikkien harrastaminen tällaisen koiran kanssa kasvattaa vähitellen sen elimistön adrenaliinintuotantokykyä. Tällöin koirasta voi tulla tarpeettoman helposti kiihtyvä muissakin tilanteissa. Silloin on parempi houkutella koira mieluummin tekemään jotakin, mikä vaatii rauhallista keskittymistä.

Kaikille koirille hyvin sopiva, rauhallinen keskittymistehtävä on pienten piilotettujen herkkupalojen etsiminen, joko sisätiloissa tai ulkona. Koiran voi myös opettaa seuraamaan maastossa jälkeä tai vaikka harvakseltaan siroteltujen pienten herkkupalojen jonoa, jonka päästä löytyy suurempi herkku.

Myös pureskeleminen on useimmille koirille tärkeää. Pureskelemisellä on koiraan rauhoittava vaikutus. Siksi puruluita tai vastaavia on hyvä olla usein saatavilla.

Joillakin roduilla on lisäksi säilynyt muita rotuja voimakkaammin eräitä osia susien luontaisesta saalistus- ja saaliinkäsittely-

toiminnoista. Esimerkiksi vinttikoirat saavat tästä syystä erityisen voimakasta mielihyvää juoksemisesta, terrierit taas repimisestä. Tätä varten koiralle voi esimerkiksi pake- toida herkkupaloja tyhjiin pahvirasioihin. Osa koirista kaipaa tilaisuuksia myös maan kaivamiseen.

Ympäristön tutkiminen nuuhkimalla on yksi koiran käyttäytymis- tarpeista. Koirat viihtyvät metsissä ja muissa luonnonympäristöissä osaksi juuri sen takia, että niissä on tarjolla erilainen ja rikkaampi tuoksumailma kuin kaupunkiympäristöissä. Tutuissakin paikoissa on uutta nuuhkittavaa aina, kun niihin on ilmestynyt toisten koirien tai muiden eläinten hajuja.

Harrastukset

Koirille ja niiden omistajille on etenkin kaupungeissa tarjolla monia erilaisia järjestettyjä harrastuksia. Harrastuksissa käyminen ei ole koiran hyvinvoinnille välttämätöntä, mutta jos sekä koira että omistaja viihtyvät harrastuksessa, se tuo lisää iloa elämään.

Harrastuksen valintaan vaikuttavat sekä koiran rotu että yksilöllinen luonne. Esimerkiksi ketteryyttä vaativat lajit voivat olla vaikeita ja riskialttiitakin sellaisille koirille, joilla on kovin raskas ruumiinrakenne tai lyhyet jalat.

Koiran oma innostuneisuus on yksi hyvä mittari sille, onko harrastus kyseiselle

koiralle sopiva. Se ei kuitenkaan kerro koko totuutta. Hauskoistakin harrastuksista voi kiihtyä liikaa, jos koiralla ei ole harrastuskertojen välissä tarpeeksi palautumispäiviä. Tällöin koiran elimistö on jatkuvasti pienessä stressitilassa. Koira saattaa myös alkaa reagoida arkielämän tapahtumiin tai ääniin tavallista herkemmin.

Agility on monien koirien ja omistajien suosima harrastus. Ahkeraan agilitysissä käymiseen liittyy kuitenkin kohonnut tapaturmariski ja muita terveysriskejä, joten omistajan on oltava tarkkana.

Eri koirarotujen välillä on suuria eroja siinä, miten herkästi koira haukkuu. Jos koira haukkuu pitkiä aikoja yhteen me-noon ilman näkyvää syytä, koiran ongelmana voi olla tekemisen puute. Herkkä-haukkuiset koirat reagoivat usein pitkästy miseenkin haukkumisella.

Haukkuminen

Koiran haukkuminen juontaa juurensa susien käyttämään lyhyeen varoi- tus- tai ilmoitushaukahdukseen.

Siksi haukkuminen liittyy usein niihin tilanteisiin, joissa koira kokee jonkin asian epäilyttävänä tai pelottavana. Haukkumista ei tulisi tämän vuoksi ikinä pyrkiä estämään koira rankaisevilla keinoilla kuten sumutuspannoilla: vaikka nämä välineet vähentäisivät haukkumiskäytöstä, heikentävät ne koiran hyvinvointia, kun koira ei pääse ilmaisemaan hankalia tunteitaan. Pahimmillaan koira saattaa tällöin vaipua masennuksen kaltaiseen, opitun avuttomuuden tilaan.

Ulkona vastaantuleville koirille hauk-

kuminen johtuu usein siitä, että koira kokee muut koirat mahdollisina uhkina. Koira ei ehkä ole pentuna saanut tarpeeksi tilaisuuk- sia seurustella ystävällisten koirien kanssa, jotta se olisi oppinut luottamaan vieraisiin koiriin. Sillä voi myös olla muistoissaan pe- lottava kokemus joutumisesta toisen koiran hyökkäyksen kohteeksi.

Vastaantuleville koirille haukkumista pitää usein yllä myös se, että moni koira oppii pitämään haukkumista toimivana ratkaisuna. Etenkin jos koira itse on kookas, se huomaa pian, että haukkumalla se saa vastaantulijan väistymään, eli oman pelkon- sa vähenemään. Pelkotilojen lieventämisestä kerrotaan tarkemmin sivuilla 32–33.

Aggressiivisuuden takana on usein pelko. Kytkeytynä ollessaan koira reagoi samaan pelon aiheuttajaan usein jonkin verran voimakkaammin kuin vapaana ollessaan. Koiran pelokkuutta lisää tieto siitä, ettei koiralla ole mahdollisuutta paeta tilanteesta.

Pelkotilat

Koiran pelot jäävät toisinaan ihmisiltä huomaamatta. Koiran saatetaan ajatella vain ”haluavan olla hankala”, jos se ei uskalla mennä johonkin. Koiran pelon voimakkuutta myös aliarvioidaan usein. Pelko on yksi perustunteista, jotka ovat voimakkaita ja monelta osin samantyyppisiä niin ihmisillä kuin monilla muillakin eläimillä.

Vastaantuleville koirille haukkuminen on yksi yleisimmistä koiran pelon ilmenemismuodoista. Kuten kaikessa pelottaviin asioihin totuttamisessa, myös tässä tapauksessa tehokkain ratkaisu on koiran vähittäinen totuttaminen. Koiraa viedään

hallitusti sellaisiin tilanteisiin, joissa se voi ohittaa muita koiria niin kaukaa, että se ei vielä hauku. Samalla koiraa palkitaan haukkumattomuudesta esimerkiksi pienillä makupaloilla. Vähitellen muita koiria aletaan ohittaa lähempää. Tarvittaessa omistaja voi asettaa oman ja vieraan koiran väliin turvallisuudentunteen lisäämiseksi.

Onnistumisen avain on siinä, että koiraa ei viedä niin lähelle, että sitä alkaisi pelottaa ja se alkaisi haukkua. Muutos yhä lähempää ohittamiseen tapahtuu asteittain viikkojen ja kuukausien mittaan.

Sama vähittäinen totuttaminen pätee kaikista muistakin pelkotiloista pääsemi-

seen. Kun pelon kohdetta saa katsella turvalisesta tilanteesta käsin tarpeeksi kaukaa ja tarpeeksi usein, koira alkaa vähitellen itse pystyä lähestymään kohdetta ilman, että sitä pelottaa.

Yleisin koirien pelkojen hallinnassa esiintyvä virhe on koiran vieminen vastoin tahtoaan tilanteeseen, jossa se pelkää. Moni luulee, että tämä auttaisi koiraa voittamaan pelkonsa. Todellisuudessa tällainen toiminta voimistaa lähes aina pelkoa entisestään.

Uskomus tämän keinon toimivuudesta perustuu siihen, että ylivoimaiseen tilanteeseen ilman ulospääsyä joutuneen eläimen valtaa enemmän tai myöhemmin niin sanottu reaktioupumus. Tässä vaiheessa

koira ei enää ilmaise pelkoaan ulkonaisella käyttäytymisellään. Sen sydän hakkaa silti yhtä hurjasti kuin ennenkin, ja pelon tunne on yhä voimakkaana sen mielessä. Todellinen ratkaisu koiran pelkoihin on siksi vähitäinen, turvalliselta tuntuva aito tottuminen eikä pelkän ulkoisen reaktion muuttaminen. Koira voi hyötyä myös siitä, jos se opetetaan yhdistämään pelottava tai muuten kiihdyttävä asia johonkin miellyttävään ja rauhoittavaan asiaan.

Hännän heilutus tulkitaan joskus väärin. Se ei aina tarkoita iloisuutta. Koira voi heiluttaa häntäänsä myös ollessaan hermostunut tai huolestunut. Kuvan koira on näyttelyssä, ja näyttelyihin tottumattomana se kokee olonsa varovaiseksi.

Tavaroiden pureskeleminen

Pureskeleminen on osa koiran luontaista käyttäytymistä. Maailmaansa tutkivat pennut pureskelevat kaikkea, mutta myös aikuinen koira tarvitsee tilaisuuksia pureskeluun. Pureskelulla on rauhoittava ja mielialaa kohottava vaikutus.

Jos koira pureskelee tavaroita ollessaan yksin kotona, syynä voi olla sekä tekemisen puute että koiran yritys lievittää epävarmuuden tunnetta. Koira ei tiedä, että omistaja haluaisi tavaroiden olevan mieluummin ehjiä. Koira ei myöskään osaa yhdistää kotiin palaavan omistajan ärtymistä siihen, mitä se itse on tehnyt kymmeniä minuutteja tai peräti tunteja aikaisemmin, mikä koiran

ajantajulla on kaukana menneisyydessä.

Jos koira reagoi omistajan paluuseen lepyttelemällä tätä häntä heiluen ja korvat takana, moni luulee sen häpeävän tekoaan. Tosiasiassa koira havaitsee ihmisen lievänsikin ärtymyksen merkit ja yrittää saada tämän rauhoittumaan – ilman, että koiralla olisi aavistustakaan, mistä syystä omistaja on ärtynyt.

Ratkaisuna tavaroiden pureskeluun koira tarvitsee tarpeeksi houkuttelevaa sallittua pureskeltavaa, kuten puruluita. Arvokkaat esineet on viisasta pitää poissa koiran ulottuvilta, jos on syytä olettaa, että koira saattaa yrittää pureskella niitä.

Esineiden tuoksu vaikuttaa osaltaan siihen, kuinka houkuttelevaa pureskeltavaa ne ovat. Ruoan tuoksuiset tavarat, kuten tyhjä sipsitölkki, ovat koiran mielestä puoleensavetäviä. Jos koira ei ole kovin kiinnostunut puruluista, niistäkin voi tehdä houkuttelevampia sivelemällä puruluun pintaan koiralle mieluisaa, hyvää makua.

Lue lisää:

Johanna Anturaniemi, Emmi Heikkinen & Päivi Ylikorpi: Mitä kuppiin koiralle? — Yksilöllinen ruokinta läpi elämän (Docendo, 2024). Kattava ja monipuolinen opaskirja tarjoaa uusinta tietoa ruokinnan vaikutuksista koiran kissan terveyteen ja auttaa lemmikinomistajaa räätälöimään omalle lemmikilleen yksilöllisen ruokavalion.

Sofia Haapanen, Nina Laiho, Aino Patjas: Koiran perustarpeet ja hyvinvointi - Käytännön opas sujuvaan ja palkitsevaan arkeen (Tuuma 2024). Ajantasainen käytännön tietopaketti koiran terveydenhoitoon ja perustarpeista huolehtimiseen.

Apua koiran käyttäytymisongelmiin:

Ongelmatilanteissa kannattaa kääntyä ammattimaisen koirankouluttajan puoleen. Alalla liikkuu myös sellaisia kouluttajia, joiden menetelmiin sisältyy väkivaltaa ja muita sellaisia keinoja, jotka voivat pahentaa käytösongelmaa. Ammattimaisia kouluttajia voi löytää esimerkiksi Suomen eläinten-kouluttajien verkkosivulta.

Tuire Kaimio: Pennun kasvatus (WSOY 2009, uudistettu laitos) ja **Koirien käyttäytyminen** (WSOY 2007). Perusteellisia tietopaketteja koiran ymmärtämiseen ja sen käyttäytymisen ohjaamiseen.

Tiina Kuusisto: Koirille sallittu (Cozy Publishing 2021). Antaa eväitä koiralle opettavien tärkeiden arkitaitojen kouluttamiseen tutkitusti tehokkaiden, positiiviseen vahvistamiseen perustuvien keinojen avulla.

Helena Telkänranta: Millaista on olla koira? (SKS 2023) Läpileikkaus siihen, mitä tiede tällä hetkellä tietää koirien älykkyyydestä, tunne-elämästä ja kokemusmaailmasta.

Tutustu myös Fiksun koiranostajan oppaaseen

SEY Suomen Eläinsuojelu on Suomen suurin eläinsuojelujärjestö ja eläinsuojelun asiantuntija, joka on toiminut vuodesta 1901 saakka. SEYn toimialaan kuuluvat kaikki eläimet ja liiton toiminta kattaa koko maan.

SEY
SUOMEN ELÄINSUOJELU